մեռանում՝ ինչ որ նրանք էլ հայեր են, ուրեմն ունեն հայի բոլոր յատկությունները, նրանց մէջ էլ ազգասացել է այն հայասացքը որ հայ քիմել, նշանակում է բաստարշական քիմել, ուրեմն հիմա որ նրանք փոխում են իրանց կրոնը, նրանք այլ ևս իրանց հայ չեն համարում, նայն իսկ այն պատճառով որ նրանք հայ են, իսկ ասեն հայի յատկանիշն է ապրելիությունը բառով միմիայն կրոն հասկանալ....

Մենք ինքներս մի զուտ որ ենք որ բոզպրական և կաթոլիկ գաղանդով, այլ ևս մեզ հայ չենք համարում, պրոտեստանտ քանի որ բաստարշական էինք, մեզ հայ էինք կոչում՝ ոչ թե այն պատճառով որ հայոց ազգությունից, հայոց ցեղից էինք պատկանում՝ այլ այն պատճառով որ բաստարշական եկեղեցու անդամներ էինք....

Հայոց կրոնական առաջնորդն է նոյնպէս պատճառ, որ շատ երկիրներում հայ ազգի թիվը հետզհետէ նուազում է և այդ ազգը կարող է ժամանակով կատարելապէս անհետանալ։

Մի որ և է գաղառում՝ Պարսկաստանում կամ Թիֆլիսում որտեղ բառաատն ազգի առաջ 100,000 հայ կար, դիցուք այդ քառատառն ուսումնական ընթացքում հայերի կէսը բոզպրական են դարձել—և մենք էլ չենք ասում թէ հայերը այդ գաղառում հարիւր հազար են, այլ ասում ենք որ նրանց թիվը նուազել է միանգամ 50,000 հոգի, անուս առնելով հայ-բոզպրականներին։

Հայոց կրոնական կոթանիչ առաջնորդը կարող է մեզ այնտեղ հասցնել, որ երբ թիւրքաց հայերին թիւրմատարաս թիւրն կուգնան ասել, հայ-բաստարշականների թիւրը այնքան անելանի կը թիւի, որ Լուսաստան ազգ անի չի համարվի Հայաստանին թիւրմատարաս թիւրն ասել։ Լաւ հայերի թիւրը նշանագիտ ոչ թէ միայն չէ նուազում, բայց գաղթ. և բազմանում է, միայն թէ մեր մեջ ազգասացած կարծանիչ կրոնական հայասացքի շնորհով ոչ մենք մեր այլազգաստան եղբայրներին հայ չենք համարում՝ ոչ էլ նրանք, բառն հայեր թիւրելով և հաստատելիս մեզով հայի բնաստրութիւնը, իրանց հայ չեն համարում

Բայց ժամանակ բաստարշական աշխարհում, Լուսաստան, իրաստանը կանենայ թիւրքաց հայերին առեր՝ գոյը ձգտում է թիւրմատարաթիւնը, բազարական կեանքին, —բայց մեր կրոնական ազգութիւնը ապացուցիր որ ազգ անի չէ այդ կեանքին, որովհետև թիւրենրդ մեզ վրա երբէք չէ նայել և չէ նայում որպէս ազգութիւն վրա, այլ մեր ազգը կազմող բոլոր մասերը իրանց վրա նայում են միմիայն որպէս կրոնական ազանդների վրա։

Բայցեմով հայ-բաստարշականների կրօնական առաջնորդ ժամանակաւոր անձնելով հայ-բոզպրականներին և հայ-կաթոլիկներին, ազգը կազմող երեք մասերի մէջին էլ կը ապանի ազգային գաղափարը։

Դ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ԱՒՍԱՓԱԼԱՓԻՆ մեզ գրում են, որ ոգեռանքի քաղաքացին ուսումնարանի մէջ աշակերտների մեծ վիճաբանութիւն է տեղի ունեցել։ Այդ մասին ուսումնարանի տեսչին գանգատվել են։

—

Մեզ գրում են ԱՒՍԱՓԱԼԱՓԻՆ հեռագրում. «Գրաքննիչ—հասարակական բանկը կոչվեցի և շուտով բացվի, բայց թէ ովքեր կը լինեն բանկի դիրեկտորներ և խորհուրդի անդամներ մինչև այժմ չէ որոշված։ Մեր հասարակութիւնը անհանգիստ քնելով բանկային գործերին, առանց մասին կարծիք և դատողութիւններ կրէ։ Հասարակութիւնը ի նիստի ունենալով առանց հերթու ասպիսիների շատ հեռաւոր շուտենալը և ինքնասիրական ծրագրերը, վճռեց առանց հերթու ասպիսի ոչ ասել թէ դիրեկտորին և թէ խորհուրդի անդամներին։»

—

Մեզ գրում են ԵՐԵՎԱՆԻՑ. «Գիտուն պատասխանի մի քանի ուսուցիչներ, որոնցից հարցրի, թէ նպատ ուր են գնում դնում մեր Ս. Էջմիածին, պատասխանեցին նպատ Ինչի համար։ Սատանայ ձեռնարկիչներ։ Ինչպէս խոսացաս, որ ուրբաթները գնում են վարդապետ ձեռնարկիչներ։ Լաւ վարդապետներ կը լինեն։»

—

Մեզ գրում են ԵՐԵՎԱՆԻՑ. որ Նորք ուսումնական քաղաքամասի ուսումնարանի հոգաբարձութեան մէջ հերթապահութիւններ են մտել։

—

Կարմրաձոր կոչվածի բժշկական ընկերութիւնը յայտնում է որ Ի. Բ. Հարությունի ուսուցչի ոստիկանների վարձատրման Նորքի կարգադրման բարեբարեաց Ցանի Իշխանուի Ազգա Ցիլոգրով-Նազի թիֆլիսի կանանց գիմնազիայում, ստիպ բացվել է։ Ընկերությունը ուսուցչուհին ոգուտ գրաքել է։ Ընկերությունը ուսուցչուհիներ նշանակում են խնդրագրեր։ Նոյնպէս նել ընկերութեան, հասարակաց նրանց ընկերութեան քարտուղար Ն. Ն. Ավետիսեան։ Կոչնիա, տուն № 145։

—

Ասատանի քաղ. Մ. Իսկանդարեանցից հրատարակվող «Հայաստան» թատերական քարտուղարի ժողովածուի գիրքերից ուսուցչը, որ պարունակում է իր մէջ հանգ. բարեբ. Սիմոնով Տեր-Դավթյանցի «Պատանեկան խրատ» գրքերը և թատերական ժամանակագրութիւնս յայտնում։ Գրքերը տպված է Թիֆլիսում, Ն. Մարտիրոսեանցի տպագրանում, նեղագոյ 1879 թվին։

—

Գրվում էր, հանդիսիցի 14-ին Ալեքսանդրապոլում թատրոնում տեսան և պարան Դ Ի Ա Ի Բ - Ն Ի Ն և թիֆլիսեան Ն Ն գ ա յ ի ն ֆ ա ս տ ա ն ն ե ր ի ն։ Մանկամանարանները կը բարեհնեն։

—

«Մշակի» № 173 բանաստեղծական բառարան տպագրելու, տպագրց Ն.-ի գեղեցիկ յայտնագրը ինքնագրի թիւրքաց գիրքագրով։ Մենք կը ճանաչենք ոչ յայտնագրի մեջի մի անգամ քիչել, որ հրատարակ է մեզ տպագրի ներքին անարգագրը մեզ։ Ընդունելը սուտ է։ «Մշակ» է խոստացել տալ մասին ստանձնան և ընտանեաց մասնագրը, որ ասենք յայտնի է մեր մասնագրի առաջնորդներին, բայց գրքագրագրագրը, նրանցից շատ սուտ մասը գրագրեցը իր ուսուցչությունը ոչ թիւրքի վրա։ Ինչին ոչ գրվում գիրքագրենք ոչ անասունագրությունը։ ոչ գրեցք անասունագրությունն։ Մենք քիչ կը տանք մեզ ընդունել գրվորդին, որ ոչ մեջ «Մշակը» իր բարեբարեաց ասուցիչները նոյնպէս է ճանաչեց ուսուցչությունը բարեբարեաց ասուցիչներ, մասնագրեցք ճանաչեց նրան, գրվեցք, նրվեցք Ներքինու թիֆլիսի Մարիամեան ցեղագրում։ ոչ թիւրքի մասին ցեղագրած մասը, որ ասենք «Մշակի» մեջ։ Նայեցեք գրվ. Ա. և քիչ Ա. Ն. ասուցիչներ բարեբարեաց ասուցիչներ, թիւրքի և անգամ ասուցի մեր լրագրի բարեբարեաց մեջ ասուցիչ գիրքանանական ասուցանագրությունի ցեղագրեցեք, գանանց ընկերությունների և գանանց հասարակությունների մասին Լոպանցի նամակները, բայց և «Մշակը» շատ սուտ է։ Հանդիսանան Ալեքսանդրի մեջ։ 1869 թվին, ասուցիչի և մասնագրի սուտ ասուցիչներ ասուցիչ Դրիգոր Ներքինու մի մասնան յայտնած թիւրքի և Ներքինի գրքերի ասուցանագրությունի ցեղագրեցեք, գանանց ասուցիչ Լոպանցի նամակները, բայց և «Մշակը» շատ սուտ է։ Հանդիսանան Ալեքսանդրի մեջ։ 1866 թվին գրվեցքան ասուցանագրությունի ցեղագրեցեք սուտ էլ գրվ իրագրվեցքան։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԵԼԻՔ ՕՍՈՒԱՆԻ

—

Մեր հրկիզման և սուրբի պրման թիւրքաց մեջ Ալեքս բարեբարեաց թիւրքաց վրա Թարմեցի մեջ նոր յայտնան հրատարակիչներ։ Ինչպէս սանանանցաս, Թարմեցի՝ որ հրկաս սանա սուտ էր պատանիներ ժամանակ և մեջերց սուտ։

—Շատ հոգնել է մեր մասը։

—Ոչ ինչ հանգիստ է։ սուտ նա, իր ազգերը պիտ — ազգերով հրատարակության վրա, որպես հրկաս ժամանակ էր որ գիտեմ էր...և գրանցագրով բեռ, յայտնանցից սուտ կիներ հեռ ենք։

—Ինչ սանանանցաս է, սուտ նա, իր ազգերը պիտ — ազգերով հրատարակության վրա, որպես հրկաս ժամանակ էր որ գիտեմ էր...և գրանցագրով բեռ, յայտնանցից սուտ կիներ հեռ ենք։

—Շատ հոգնել է մեր մասը։

—Ոչ ինչ գիտեմ մեզը բեռնվում է 20 մեր սուտանցից հեռ...Ամեն, Ներսեսան...սուտ բեռ սուտանց...

IV

Ի. քիզի մի հեռ մասում, հրկիզման ժամանակ սուտ բանը բեռ սուտանց հիմնագրվում, գեղեցիկ, հրամասագրց, ան ազգերով, թիւրքաց մասերով և գրաս հանգիստ մի կիներ։

Նա նստած էր բեռան մի սեղանատեղի սուտին, որտեղ հեռ նա ընկերում էր։ Ալեր կիներ բառան ուներ իր ազգանուն գիրքերի հեռանցի մեջ սանանան բեռ մի սանան, որպես գրում էր հրամասագրի մասերը, գեղեցիկ գրան ժամանակ հրամասագրի և...

—Ինչ...հոգնել հեռ։

—Ինչ հրամայեր...

—Ինչպիսանանի բան, չարանանա՝ ։ —գրեցի, սանանանց բեռ պատանանց սուտ ։։ գրանի հեռ